

بیم و امیدهای یک بسته

در روزهای اخیر اظهارنظرها در مورد دومین بسته اقتصادی دولت به اوج رسیده و کارشناسان اقتصادی در حال بیان نظرات خود در مورد این بسته هستند. به طور کلی تا اینجای کار برای همه روشن شده که سیاست‌های اتخاذشده در این بسته اقتصادی ناظر بر افزایش تقاضای داخلی و موثر برای کمک به افزایش فروش پنگاه‌های اقتصادی است. بسته دولت به طور کلی مثبت است، هر چند نقدهایی به آن وارد است. به طور اجمالی می‌توان مدعی شد دولت یازدهم از ابتدای کار بر نامه صحیحی را در حوزه اقتصادی در دستور کار خود قرار داد. کاهش تورم افسار گسیخته از ۴۰به ۱۵ در صد و همچنین کنترل نوسانات ارزی دو اقدام مهم دولت یازدهم برای برقراری ثبات اقتصادی در کشور بعد از تلاطم‌های ایجادشده در گذشته است. ثبات اقتصادی از مهم‌ترین مولفه‌های یک اقتصاد سالم است؛ در نتیجه این شرایط است که فعالان اقتصادی و تولید کنندگان می‌توانند به چشم‌اندازی روشن از وضعیت اقتصادی برسند تا بتوانند به صورت بلندمدت برنامه‌ریزی کنند. دولت نیز با هدف کاهش نرخ تورم و کنترل نرخ ارز به جنگ بی‌ثباتی در اقتصاد رفت. این دو هدف درواقع ابزار هایی برای رسیدن به اقتصادی با چشم‌انداز روشن هستند. اما باید توجه داشت که این ابزار نکات مثبت و منفی را نیز با خود به همراه دارد، ابزارهایی که موجب کند شدن رشد اقتصاد می‌شوند. کشور ما در طول دو سال گذشته برای کاهش نرخ تورم ریاضت مالی کشیده است. البته باید توجه داشت که در هیچ کجای دنیا قرار نیست ریاضت مالی مدتی طولانی ادامه پیدا کند. رسیدن به نرخ تورم تک‌رقمی یکی از اهداف همه دولت‌های بعد از انقلاب بوده است، هدفی که همواره از رسیدن به آن محروم بوده‌ایم. در شرایطی که نرخ تورم اکثر کشورهای جهان زیر ۱۰ است، این شرایط در اقتصاد ایران هر گز تجربه نشده است. اگرچه در دولت اصلاحات برای کاهش نرخ تورم تلاش‌های خوبی صورت گرفت، اما در نهایت به ۱۲ درصد اکتفا شد. در این زمینه باید گفت اگرچه خروج از رکود در این شرایط مسئله مهمی است، اما مهم‌تر از آن رسیدن به تورم تک‌رقمی است. با توجه به اثرات احتمالی تورم‌زا در این بسته به نظر می‌رسید یک تعلل شش‌ماهه در این باره امکان تجربه تورم تک‌رقمی را برای اقتصاد به همراه داشت اما دولت به دلیل مسائل و فشارهای سیاسی ناشی از اقتصاد در کورده کشور، ناچار شده از شدت توجه به کاهش نرخ تورم بکاهد و سیاست‌های اقتصادی را که منجر به رفع رکود نیز می‌شود در دستور کار قرار دهد. در این راستا با بهره‌گیری از ابزارهای اقتصادی به گونه‌ای برنامه‌ریزی شده تا ضمن به وجود آمدن تحرک در اقتصاد کشور از بازگشت تورم جلوگیری شود. یکی از برنامه‌های دولت در این بسته کاهش نرخ ذخیره قانونی بانک‌ها از ۱۳ به ۱۰ در صد است. بدین ترتیب پولی که تا به حال به‌عنوان سپرده و بیمه نزد بانک مرکزی نگهداری می‌شد کاهش یافته و این نقدینگی به بانک‌ها برگردانده شده تا در نهایت به صورت تسهیلات به اقتصاد کشور تزریق شود. در این زمینه باید توجه داشت که در این شرایط پول چاپ نمی‌شود و پایه پولی نیز افزایش نمی‌یابد، بلکه نقدینگی آزاد می‌شود. در این شرایط اگر منابع حاصل از آزاد شدن این نقدینگی در دست مدیریت شود می‌تواند موثر باشد، در غیر این صورت اثرات مخربی به همراه دارد؛ چراکه در صورت عدم شناسایی افراد شایسته برای دریافت وام بار دیگر خطر افزایش معوقات سیستم بانکی وجود دارد. یکی دیگر از مفاد این بسته ضد رکود تسویه بدهی‌های دولت از طریق چاپ و انتشار اوراق است. دولت به پیمانکاران بدهکار است و تسویه نشدن این بدهی یکی از دلایل تعمیق رکود است. با استفاده از این بسته و تسویه حساب دولت با پیمانکاران از طریق اوراق چرخه اقتصادی ادامه پیدا می‌کند.

البته در این میان شروطی نیز مطرح است و

آن اینکه این اوراق باید قابلیت نقدشوندگی در بازارهای ثانویه را دارا باشند. اوراق صکوک نیز از دیگر اقدامات دولت در این بسته است که همانند اوراق خزانه اسلامی بابت تسویه مدنظر قرار گرفته شده است. این اوراق هم باید قابلیت نقدشوندگی داشته باشند چرا که فقط در این شرایط قابلیت تحرک اقتصادی را خواهند داشت. از طرفی دیگر ۷۵۰۰ میلیارد تومان سرمایه برای مسائل عمرانی اختصاص یافته است. تامین این منابع نیز از نکات مهمی است که دولت باید در نظر داشته باشد؛ در صورت تامین این منابع از طریق آزاد شدن پول‌های بلوکه شده می‌توان به بهبود اوضاع و در نتیجه رشد پایدار اقتصاد امید داشت و در غیر این صورت استفاده از ابزارهای غلط چاپ پول همانند دولت گذشته موجب ایجاد مشکلاتی می‌شود.

کارشناس اقتصاد مالی

قدرت ایران برای افزایش فوری تولید نفت

رکن‌الدین جوادی، مدیرعامل شرکت ملی نفت، گفت: «شرکت ملی نفت ایران قادر است تنها در مدت یک هفته پس از لغو عملی تحریم‌ها، تولید خود را ۵۰۰ هزار بشکه افزایش دهد.» وی یادآور شد: «لغو عملی تحریم‌ها حدود دو ماه به طول می‌انجامد و مشتریان ما برای این میزان افزایش تولید، غالباً مشتریان سنتی از آسیا و اروپا هستند.» این مقام نفتی از قدرت ایران برای جذب ۱۰۰ میلیارد دلار سرمایه نفتی خبر داد و گفت: «در شرایط جدید به دنبال جذب توانام سرمایه و تکنولوژی هستیم.»

۰۲ | کتینه نو

در تازه‌ترین و مهم‌ترین تحولات پس از توافق هسته‌ای ایران و کشورهای ۵+۱ و پس از تصویب طرح مجلس در مورد اجرای این توافق، مقام معظم رهبری در نامه‌ای خطاب به حسن روحانی، رئیس‌جمهور، با تأکید بر برخی ملاحظات، اجرای برجام را تأیید کردند. ایشان درباره اجرای این توافق و مدیریت آثار آن ۹ دستور مهم صادر کردند. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله‌خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در این نامه با اشاره به بررسی‌های دقیق و مسئولانه برجام در مجلس شورای اسلامی و شورای عالی امنیت ملی و عبور این موافقت‌نامه از مجاری قانونی، دستورات مهمی را در خصوص رعایت و حفظ منافع ملی و مصالح عالیله کشور صادر کردند و با برشمردن تأکیدات و الزامات نه‌گانه در اجرای برجام، مصوبه جلسه ۶۳۴ مورخ ۹۴/۵/۱۹ شورای عالی امنیت ملی را بار رعایت موارد و الزاماتی تأیید کرد.

در مقدمه این نامه آمده است: «کنون که موافقت‌نامه موسوم به برجام پس از بررسی‌های دقیق و مسئولانه در مجلس شورای اسلامی، کمیسیون ویژه و دیگر کمیسیون‌ها و نیز در شورای عالی امنیت ملی سرانجام از مجاری قانونی عبور کرده‌و در انتظار اعلام‌نظر اینجانب است، لازم می‌دانم نکاتی را یادآور شوم تا جنباعالی و دیگر دست‌اندر کاران مستقیم و غیرمستقیم آن، فرصت‌های کافی برای

رعایت و حفظ منافع ملی و مصالح عالیله کشور در اختیار داشته باشید.» مقام معظم رهبری در این نامه تأکید کردند: «پیش از هرچیز لازم می‌دانم از همه دست‌اندر کاران این فرآیند پرچالش، در همه دوره‌ها از جمله هیئت مذاکره‌کننده‌آخر که در توضیح نقاط مثبت و در اصل تثبیت آن نقاط همه سعی ممکن خود را به کار بردند و نیز از منتقدانی که با ریزبینی قابل تحسین، نقاط ضعف آن را به همه ما یادآور شدند و مخصوصاً از رئیس و اعضای کمیسیون ویژه مجلس و نیز از اعضای عالی‌مقام شورای عالی امنیت ملی که با درج ملاحظات مهم خود برخی از نقاط خلأ را پوشش دادند و سرانجام از رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی که با تصویب طرحی محتاطانه، راه درست اجرا را به دولت ارائه کردند و نیز از رسانه ملی و نویسندگان مطبوعات کشور که با همه اختلاف‌نظرها درمجموع تصویر کاملی از این موافقت‌نامه در برابر افکار عمومی نهادند، قدردانی خود را اعلام دارم. این مجموعه پر حجم کار و تلاش و فکر در مسئله‌ای که گمان می‌رود از جمله مسائل به‌یادماندنی و عبرت‌آموز جمهوری اسلامی باشد، در خور تقدیر و مایه خرسندی است. به همین دلیل بااطمینان می‌توان گفت که پاداش الهی برای این نقش‌آفرینی‌های مسئولانه، مشتمل بر نصرت و رحمت و هدایت ذات حضرت حق خواهد بود ان شاءالله، زیرا وعده نصرت الهی در برابر نصرت دین او تخلف‌ناپذیر است.»

بازپرداخت بدهی به سازمان ها و نهادهایی چون تامین اجتماعی و تبدیل شدن این بدهی به سرمایه تولید و اشتغال می‌تواند یکی از راه‌حل‌های بلندمدت دولت برای رونق بخشیدن به اقتصاد باشد

چگونه اقتصاد راه می‌افتد

نقش تامین اجتماعی در رونق اقتصادی

هم از کالای تولیدی انباشته شده و تقاضایی در کار نیست. آنگونه که پیمان قربانی، معاون رئیس کل بانک مرکزی، در برنامه تلویزیونی هفته گذشته خبر داد، قرار است حدود ۹ هزار میلیارد تومان در قالب تسهیلات ارزان قیمت‌برای تخلیه انبار خودروسازان و دیگر کارخانه‌ها تخصیص یابد. همچنین به گفته علی طیب‌نیا، وزیر اقتصاد، انتشار اوراق بهادار تا سقف ۱۶ هزار میلیارد تومان بخشی از برنامه جدید دولت برای خروج از رکود است. محمدباقر نوبخت، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، هم اعلام کرد که این بسته مخصوص یک دوره شش ماهه است چرا که از زمان تصویب توافق هسته‌ای بین ایران و گروه ۱+۵ تا لغو تحریم‌ها و دسترسی دولت به منابع جدید حاصله از تحریم‌ها به یک دوره زمانی ۶ ماهه زمان نیاز است. به همین دلیل این بسته اقتصادی برای همین دوره است.

اقدامات ریشه‌ای دولت چیست؟

آنگونه که از سخنان دولتمردان برمی‌آید این بسته موقتی است و نمی‌تواند به نتایج بلندمدت و حتی میان مدت برای رونق دادن به اقتصاد کشور منجر شود. بنابر این می‌توان این پرسش را مطرح کرد که اقدامات دولت برای رونق بلندمدت اقتصادی چیست و اصولاً چه کارهایی می‌توان انجام داد؟ طهماسب مظاهری، که سابقه وزارت اقتصاد و ریاست بانک مرکزی را در کارنامه خود دارد، توصیه روشنی به رئیس‌جمهور و تیم اقتصادی‌اش دارد. او پس از بازگشایی بسته

حضرت آیت‌الله‌خامنه‌ای با یادآوری رویکرد خصومت و اخلال آمریکا در برابر ایران که عامل این خصومت تمام‌نشدنی، ماهیت و هویت جمهوری اسلامی ایران است و تأکید بر این واقعیت که این دشمنی تا هنگامی که جمهوری اسلامی با قدرت درونی و پایدار خود آنان را مایوس کند ادامه خواهد داشت، افزودند:

«پذیرش مذاکرات از سوی ایران اساساً با هدف لغو تحریم‌های ظالمانه اقتصادی و مالی صورت گرفته است و اجرایی شدن آن در برجام به بعد از اقدام‌های ایران موکول شده. لازم است تضمین‌های قوی و کافی برای جلوگیری از تخلف طرف‌های مقابل تدارک شود، که از جمله آن اعلام کتبی رئیس‌جمهور آمریکا و اتحادیه اروپا مبنی بر لغو تحریم‌هاست. در اعلام اتحادیه اروپا و رئیس‌جمهور آمریکا باید تصریح شود که این تحریم‌ها به کلی برداشته شده است. هرگونه اظهارکاری مبنی بر اینکه ساختار تحریم‌ها باقی خواهد ماند، به‌منزله نقض برجام است.» مقام معظم رهبری در این نامه با الزام سازمان انرژی اتمی به تحقیق و توسعه در ابعاد مختلف به گونه‌ای که در پایان دوره هشت‌ساله هیچ کمبود فناوری برای ایجاد غنی‌سازی مورد قبول در برجام وجود نداشته باشد، افزودند: «توجه شود که موارد اِپهام سند برجام، تفسیر طرف مقابل مورد قبول نیست و مرجع، متن مذاکرات است.» ایشان همچنین تأکید کردند: «وجود پیچیدگی‌ها و اِپهام‌ها در

طرح‌های تکلیفی و بعضاً خارج از عرف ضوابط بیمه‌ای به سازمان بود است. طبق گزارش بانک مرکزی نیز دولت حدود ۱۰۰ هزار میلیارد تومان به بانک‌های دارد. پیمانکاران هم به علت طلب ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی که از دولت دارند، در عمل زمین گیر شده‌اند و امکان فعالیت تولیدی با ظرفیت ۱۰۰ درصد را ندارند، چرا که به پول نیاز دارند. به همین دلیل هم کارشناسان طی ۱۰ روز اخیر ضمن استقبال از بسته جدید دولت برای رونق بخشی به اقتصاد، تأکید دارند که این بسته علاج قطعی نیست و یک در مان موقتی است.

اشتغال و رونق با پرداخت بدهی‌ها

برای اینکه اهمیت و آثار مثبت تسویه حساب دولت با بخش‌های مختلف روشن شود، باید گریزی به اوضاع فعلی اقتصاد زد. علی ربیعی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، پنج‌شنبه ۱۶ مهرماه در یک برنامه زنده تلویزیونی حاضر شد و گفت: «۵۰ میلیون نفر با تأخیر وارد بازار کار می‌شوند و ما نیاز داریم سالی ۸۰۰ هزار شغل ایجاد کنیم تا پاسخگوی نیروهایی که با تأخیر وارد بازار کار می‌شوند باشیم.» آماري که ربیعی در این برنامه اعلام کرده خوبی گویای خیل عظیم کارجویانی است که هم‌اکنون به بازار کار وارد شده‌اند و بخش مهم‌تری هم در راه بازار کار هستند. اما ۵ میلیون متقاضی کار در شرایطی وارد بازار می‌شوند که ظرفیت‌های ایجاد شغل در کشور به دلایل گوناگونی غیرفعال هستند. بخشی از ناتوانی بنگاه‌های تولیدی برای به کارگیری متقاضیان جدید کار به نداشتن نقدینگی برمی‌گردد. بدهی سنگین دولت به این بنگاه‌ها یکی از دلایل ناتوانی بنگاه‌ها در تامین پول مورد نیاز است. مثلاً در بخش سازمان تامین اجتماعی که درمجموع جمعیتی حدوداً ۴۰ میلیون نفری را پوشش می‌دهد، دولت طی سال‌های ۸۴ تا ۹۲ نه تنها بدهی خود به این سازمان را پرداخت نکرد بلکه تکالیف هزینه‌بری را هم روی دوش این سازمان گذاشت که باعث شد در آمد- هزینه این سازمان طی ۵ دهه از تشکیلش سر به سر شود و حتی با خطر کسری بودجه مواجه شود. این در حالی است که سازمان تامین اجتماعی در صورت دریافت طلب ۱۰۰ هزار میلیارد تومانی خود از دولت می‌تواند شرکت‌های سرمایه‌گذارش را که تحت عنوان شستا فعالیت می‌کنند، رونق و گسترش دهد و به یکی از بازوهای دولت برای تولید شغل تبدیل شود. به عبارت دیگر بازگرداندن پول تامین اجتماعی تنها آثار تورمی ندارد که حتی در عمل به سبک‌بار شدن دولت برای ایجاد شغل و رونق اقتصاد هم منجر می‌شود. همین فرضیه در مورد سایر نهادهای شرکت‌ها مانند بانک‌ها یا پیمانکاران صادق است. به همین دلیل هم کارشناسان بیشتری از لزوم پرداخت بدهی دولت به بخش‌های مختلف دفاع می‌کنند. مهدی تقوی، استاد دانشگاه، در گفت‌وگو با آینه‌نومی گوید: «با اجرای این بسته قطعاً تولید کارخانه‌های داخلی رشد می‌یابد و مختلف راه هم مورد اشاره قرار می‌دهد و تأکید می‌کند: «دولت نباید باعث انباشته شدن بدهی‌هایش شود چرا که این بدهی‌ها به مرور زمان قابل تسویه نخواهد بود، و از سویی هم طلبکاران را زمین گیر و نهایتاً ناامید می‌کند.» تقوی عدم پرداخت بدهی دولت به سازمان تامین اجتماعی از دوران قبل از انقلاب تا حال حاضر را یک نمونه خیلی جالب از زبایی می‌کندومی گوید: «پيامدهای انباشت این بدهی چندان به محاسبه نیاز ندارد. می‌توان رک کرد که اگر این بدهی‌ها وجود نداشت همین سازمان تا چه حد به روند اشتغال‌زایی در کشور کمک می‌کرد.»

یکشنبه ● ۳ آبان ۱۳۹۴ ● شماره بیست و هفت

A T I V E H N O